

SCI-CONF.COM.UA

SCIENTIFIC DEVELOPMENT IN A CHANGING WORLD

**PROCEEDINGS OF III INTERNATIONAL
SCIENTIFIC AND PRACTICAL CONFERENCE
MARCH 16-18, 2026**

**LVIV
2026**

112. *Тихоцька Н. Р., Мурашов І. Ю., Гнатів І. Г., Русанов О. Ю.* 556
КРИТИЧНЕ МИСЛЕННЯ ЯК СКЛADOVA ПРОФЕСІЙНОЇ
КОМПЕТЕНТНОСТІ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦЯ
113. *Токарєва Т. С.* 559
СИТУАТИВНА ПОЗИЦІЯ ЯК ОСНОВА СТВОРЕННЯ СИТУАЦІЇ
МОВЛЕННЄВОГО СПІЛКУВАННЯ
114. *Требенко Д. Я.* 564
ПРО ВВЕДЕННЯ І ФОРМУВАННЯ ОЗНАЧЕННЯ КІЛЬЦЯ В КУРСІ
ВИЩОЇ АЛГЕБРИ
115. *Тушинська О. О.* 570
ХІБУКІ-ТЕРАПІЯ ЯК ЗАСІБ ТЕАТРАЛЬНО-ІГРОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У
ПСИХОЛОГІЧНІЙ ПІДТРИМЦІ ДІТЕЙ З ООП В УМОВАХ
ВОЄННОГО СТАНУ
116. *Усачова О. В., Сіліна Є. А., Товма А. В.* 576
ВИКЛИКИ ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАННЯ НА КАФЕДРІ ДИТЯЧИХ
ІНФЕКЦІЙНИХ ХВОРОБ В УМОВАХ «ВОЄННОГО СТАНУ»
117. *Храновська Л. В.* 582
ПРОФОРІЄНТАЦІЙНА РОБОТА НА УРОКАХ ТРУДОВОГО
НАВЧАННЯ У СПЕЦІАЛЬНІЙ ШКОЛІ В УМОВАХ СУЧАСНИХ
СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ ЗМІН
- PSYCHOLOGICAL SCIENCES**
118. *Pavlov V. H.* 587
PSYCHOLOGICAL CONDITIONS OF MORAL DEVELOPMENT IN
HIGH SCHOOL STUDENTS IN THE CONTEXT OF CONTEMPORARY
SOCIETAL CHALLENGES
119. *Афанасьєва Н. Є., Андрієвська Н. М.* 594
ОСОБЛИВОСТІ СТРЕСОСТІЙКОСТІ УЧАСНИКІВ СОЦІАЛЬНИХ
ПРОЄКТІВ
120. *Березюк А. М.* 599
ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ В УЧНІВ З
ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ У СПЕЦІАЛЬНІЙ
ШКОЛІ
121. *Єльчанінова Т. М., Віхляєва Д. О.* 604
ПСИХОЛОГІЧНІ ПІДХОДИ ДО РОЗУМІННЯ СИНДРОМУ
ЕМОЦІЙНОГО ВИГОРАННЯ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ
122. *Єльчанінова Т. М., Філіппова О. С.* 609
ОСОБЛИВОСТІ ДИТЯЧО-БАТЬКІВСЬКОЇ ВЗАЄМОДІЇ У ПОВНИХ
ТА НЕПОВНИХ СІМ'ЯХ ЯК ЧИННИК ПСИХОЛОГІЧНОГО
РОЗВИТКУ ДИТИНИ
123. *Завальницька Н. Б., Городиська К. Р.* 613
ФІНАНСОВА ПОВЕДІНКА ПОКОЛІННЯ Z ТА ALPHA В УМОВАХ
ЦИФРОВОГО СЕРЕДОВИЩА

УДК: 37.091.2:616.98-053.2"364"

ВИКЛИКИ ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАННЯ НА КАФЕДРІ ДИТЯЧИХ ІНФЕКЦІЙНИХ ХВОРОБ В УМОВАХ «ВОЄННОГО СТАНУ»

Усачова О. В.

д.мед.н., професор,
завідувачка кафедри дитячих інфекційних хвороб

Сіліна Є. А.,

Товма А. В.

к.мед.н., асистенти кафедри,
Запорізький державний медико-фармацевтичний університет
м. Запоріжжя, Україна

Вступ. Актуальність теми зумовлена проблемами організації якісного навчання студентів-медиків на кафедрах клінічного профілю, а саме кафедри дитячих інфекційних хвороб, що виникли під час війни.

Повномасштабні військові дії на території України тривають вже чотири роки. Запорізький державний медико-фармацевтичний університет (ЗДМФУ) розташований за 30-40 км від лінії бойових дій і відповідно весь час наражається на небезпеку безпосереднього ураження будівель. У 2025 році такого ураження зазнала Університетська клініка, на базі якої функціонують кілька клінічних кафедр. Отже існує нагальна проблема переформатувати організацію навчання студентів-медиків на кафедрах клінічного профілю ЗДМФУ.

Мета роботи. Поділитись досвідом вирішення проблеми персоналізованого підходу при організації дистанційної форми навчання на кафедрах клінічного профілю в ЗДМФУ в умовах «Воєнного стану».

Матеріали та методи. Проаналізовано роботу кафедри дитячих інфекційних хвороб ЗДМФУ за останні 4 роки в умовах «Воєнного стану».

Результати та обговорення. Національна стратегія розвитку освіти в Україні наголошує, що управління освітою повинно здійснюватися на засадах інноваційних технологій відповідно до принципів сталого розвитку, створення

сучасних систем освітніх проєктів та їх моніторингу, розвитку моделі державно-громадського управління у сфері освіти, в якій особистість, суспільство та держава стають рівноправними суб'єктами і партнерами [1, 2].

Сьогодні так сталося, що спочатку в умовах запровадженого карантину, обумовленого пандемією COVID-19, а потім через повномасштабну військову агресію та оголошення «Воєнного стану» терміново необхідно було переформатувати усю систему викладання клінічних дисциплін майбутнім лікарям в он-лайн режимі. Он-лайн навчання, як одна з форм дистанційного навчання (ДН), передусім передбачає отримання знань і навичок за допомогою комп'ютера або іншого гаджета, підключеного до інтернету в режимі "тут і зараз" (аудіо / відео-конференції, інтернет-чати, електронна пошта та ін.).

В ЗДМФУ під час оголошеного «Воєнного стану» на базі положення, яке стверджує, що навчальний заклад сам вирішує, як запроваджувати, контролювати та переглядати політику забезпечення якості надання освітніх послуг, розробляє програми, положення, включає відповідні позиції до документів різного рівня [3], через знаходження закладу у прифронтовій зоні ректоратом та Вченою радою університету було запроваджено тактичне рішення, щодо проведення дистанційного навчання студентів та майбутніх фахівців медичного профілю у змішаному режимі із повною візуалізацією згідно розкладу занять, як на теоретичних так і клінічних кафедрах. Дистанційне навчання – одна з форм взаємодій між тим, хто навчається і тим, хто навчає з використанням інформаційних технологій: спеціально підібрані і оптимізовані під студентів комп'ютерні програми. Особливістю цього впровадження був саме змішаний режим навчання, коли студенти приєднуються до групи в часи, що визначені розкладом, а не переглядають його у запису.

В перші ж дні запровадження дистанційної форми навчання на електронній сторінці кафедри дитячих інфекційних хвороб був створений інформаційний контент, у якому розміщена за курсами та факультетами наступна інформація: інструкція для студентів про організацію ДН з циклу

«Дитячі інфекційні хвороби», тематичні плани практичних та самостійних занять, методичні матеріали до кожного заняття, теми рефератів для інтернів, перелік ситуаційних задач та диференційних таблиць для студентів 6-го курсу, перелік питань для самоконтролю.

З використанням платформи Teams щороку проводиться по 5 он-лайн лекцій для студентів різних факультетів 5-го курсу. З метою встановлення зворотного зв'язку із студентами, що прослуховують лекції, у гугл-формах створені тестові запитання, які з'являються під час лекції, і студент має 5 хвили на відповідь. Перевірка відповідей дає змогу лекторові оцінити як присутність студентів, так і ефективність подання матеріалу та скорегувати її за потребою.

Впродовж «Воєнного стану» ми постійно стикаємось з загрозою ракетних та авіаційних обстрілів об'єктів критичної інфраструктури України, що особливо актуальним стало у зимовому сезоні 2025-2026 років і призвело до відключення електроенергії. Крім того, деякі студенти мешкають на окупованих територіях, або за кордоном, де інтернет-зв'язок є дуже проблемний, або є значна різниця по часу з Україною. Саме тому, всі лекції та практичні заняття викладач обов'язково записує і студент має можливість передивитися їх тоді, коли з'являться технічні умови.

На клінічних кафедрах головна проблема адаптації методології освітнього процесу навчання студентів полягає в необхідності максимального наближення практики до традиційного пацієнт-орієнтовного викладання. З метою наближення до реальних умов для студентів 5 курсу на кафедрі дитячих інфекційних хвороб на електронній сторінці було розміщено «легенди до написання історії хвороби», які містять скарги, анамнез захворювання і життя, епідеміологічний та вакцинальний анамнез, основні результати клінічного огляду та додаткових методів обстежень хворих. Все це супроводжують візуальні матеріали (фотоматеріали клінічних ознак та фото-копії даних лабораторних досліджень). Окрім того, на кожному занятті викладач при обговоренні теми демонструє студентам фото та відеоматеріали, які ілюструють основні симптоми хвороб.

На 6 курсі заняття зі студентами більш спрямовані на подальшу їх практичну діяльність та є більш індивідуалізованими. Кожен студент згідно тематиці практичних занять отримує доступ до «Віртуального пацієнта» у Міжкафедральному тренінговому центрі ЗДМФУ з різними невідкладними станами у клініці дитячих інфекційних хвороб, як то інфекційно-токсичний шок при менінгококовій інфекції, вірусний круп при ГРВІ, гіповолемічний шок при ГКІ. Під час дебрифінгу в кінці роботи з «Віртуальним пацієнтом» студент має можливість переглянути свої дії і виявити помилки та в подальшому відкоригувати їх. Таке навчання дозволяє повністю погрузитися у «віртуальне» середовище, засвоїти нову інформацію та неодноразово відпрацювати певні навички і використати її в подальшому в кожній конкретній практичній ситуації. Також наведений застосунок використовується і на заняттях безпосередньо при розборі матеріалу і дає змогу навіть відпрацювати командну дію при невідкладних станах.

Важливим є і те, що на базі Міжкафедрального тренінгового центру ЗДМФУ існує можливість відпрацювати певні практичні навички. В арсеналі Центру є манекени дітей різного віку та манекени, на яких можна відпрацювати інвазивні та неінвазивні практичні навички лікаря. На 6-му курсі під час циклу з дитячих інфекційних хвороб один день присвячений відвідуванню цього Центру. Всі студенти, які знаходяться в Запоріжжі, радо відвідують його із викладачем і власноруч відпрацьовують перевірку менінгеальних знаків у дитини, пальпацію та перкусію на манекенах дітей різних вікових груп, проведення люмбальної пункції, тощо. Ті ж студенти, які знаходяться поза межами Запоріжжя в он-лайн режимі спостерігають за процесом і мають змогу вступити в дискусію із викладачем.

Дистанційне навчання в он-лайн режимі не повинно вселяти в учнів почуття роз'єднаності, самотності або ізоляції. На противагу, в процесі описаного підходу створюється атмосфера присутності, співпраці і кооперації, реалізується необхідний в медицині тісний контакт між студентами групи і однокурсниками, а також студентів із викладачами, і це наближає дистанційне

навчання до аналогічної схеми, що використовується і під час очного навчання.

З метою контролю якості отриманих знань в кінці кожного заняття відбувається тестування знань студентів в он-лайн формі, а ДН на циклі «Дитячі інфекційні хвороби» закінчується складанням студентами кінцевого тестового контролю. Для цього силами співробітників кафедри було створено відповідні форми із тестовими завданнями. З метою уникнення недоброчесного виконання студентами цього завдання кожній групі посилення на тести відкривають на фіксований час (з розрахунку – одна хвилина на тест).

Важливим етапом підготовки студента-медика є підготовка до складання кінцевої атестації по завершенню 6-го курсу у вигляді тестового іспиту КРОК-2 та клінічно-орієнтованого структурованого іспиту [4]. В межах цього процесу на кафедрі на кожному занятті відбувається вирішення та обговорення тестових завдань попередніх років та командне проходження клінічних ситуацій, подібних до тих, що винесені на клінічно-орієнтований структурований іспит.

Висновки.

1. З метою організації дистанційного навчання студентів медичних ВНЗів під час «Воєнного стану» доречним є використання сучасних інтернет-технологій модифікованих для проведення занять з повною візуалізацією та згідно розкладу занять.

2. Подолання труднощів відпрацювання практичних навичок студентами-медиками в таких умовах можливо через використання клінічних завдань та кейсів із фото та відеоматеріалами, програми «Віртуальний пацієнт» та можливостей Тренінгових центрів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Розпорядження Кабінету міністрів України від 23 лютого 2022 р. № 286-р «Про схвалення Стратегії розвитку вищої освіти в Україні на 2022 — 2032 роки».

2. Більбот Ю.К. Роль on-Line навчання в медичній освіті в умовах пандемії COVID -19 / Ю.К. Більбот, О.О. Толстікова, Т.К. Маврупо// Неперевна

освіта для сталого розвитку: філософсько-теоретичні контенти та педагогіка: Матеріали III Всеукраїн. Наук.-практичн. Конференції, 04 грудня 2020р., м. Дніпро, КЗВО «Дано» ДОР./ Наук.ред. О.Є.Висоцька.– Дніпро: СПД «Охотнік», 2021.-С.82.

3. Шкробот С. І., Мілевська-Вовчук Л. С., Салій З. В. та інш. Особливості викладання предмета «неврологія» для студентів IV курсу медичного факультету в умовах дистанційного навчання під час пандемії COVID-19 / С. І. Шкробот, Мілевська-Вовчук Л. С., Салій З. В., Бударна О. Ю., Дуве Х. В., Салій М. І., Р. Б. Насалик // Актуальні питання вищої медичної (фармацевтичної) освіти: виклики сьогодення та перспективи їх вирішення: матеріали XVIII Всеукр. наук.-практ. конференції в онлайн-режимі за допомогою системи microsoft teams, м. Тернопіль, 20–21 травня 2021 р. – – Тернопіль : ТНМУ, 2021. – С.517.

4. Наказ МОЗ України № 900 від 24.05.2024 р. «Про затвердження Змін до Порядку, умов та строків розроблення і проведення єдиного державного кваліфікаційного іспиту та критеріїв оцінювання результатів»